

ARIES TA

ARESTA 69
MAIG - JUNY 2004

2

TEMA DE PORTADA
DES DE BLANCAFORT (I)
SANT SALVADOR DE BLANCAFORT
Blai Montserrat i Calderó

6

MUNTANYISME
SORTIDA DE DONES? PER QUÈ?
Rosa Aguilà

8

MEMÒRIA DE CENT ANYS D'EXCURSIONISME

10

VIATGE I ESCALADA
CÒRSEGA:
LA MUNTANYA DEL MEDITERRANI
Josep M. Dolset

12

ARTICLE
TAL COM HO VEIG (X).
HOMÍNIDS
Pau Salla

14

VIDA DEL CENTRE
APUNTS I COMUNICACIONS
Equip Aresta

15

EXCURSIONISME
GR 11: DE SALLENT DE GÁLLEGO
AL CABO HÍGUER (I part)
Pep el Valencià

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Carmina Pardo, Carles Sàez, Núria Solé i Juli Vallory. **DISSENY GRÀFIC:** Josep Herrándiz. **EDITA:** Centre Excursionista de Lleida. **REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:** C/ Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973242329. Fax: 973234497. E-mail: cel@lleida.net. INTERNET: <http://www.lleida.org/cel>. **IMPRIMEIX:** Arts Gràfiques Bobalà, SL. **DIPÒSIT LEGAL:** L-39-1958. Tirada: 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 13 euros. Preu del número: 2,40 euros. Imprès en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor. **FOTO DE PORTADA:** L'arc mig desfet de la porta d'accés a Sant Salvador de Blancafort. Arxiu: Blai Montserrat. **COL·LABOREN:**

PER A AQUEST MES DE JUNY el nostre Centre Excursionista organitza un nou concepte de cursa de muntanya, producte de la felicitat iniciativa del nostre soci Feliu Izard: La Cuita el Sol, que de ben segur veurà assegurat l'èxit de participació, cosa que ja s'haurà comprovat quan es distribueixi aquesta **Aresta**. L'originalitat del seu plantejament prou s'ho val.

Malgrat això, en el reglament de la cursa hi ha un tema que fa lleig. La mateixa manca de delicadesa que s'acostuma a veure en els reglaments de la pràctica totalitat de proves i concursos organitzats per les diferents federacions i associacions de muntanya del nostre país.

Ens referim a la distribució dels premis previstos per als concursants. Ens hauria agradat, a l'**Aresta**, que aquesta cursa, a més de distingir-se per la seva originalitat, s'hagués estrenat en la desitjable equiparació del reconeixement igualitari de dones i homes, mitjançant les quantitats destinades a premis.

Segurament aquest fet es pot voler dispensar o justificar amb arguments relatius a la diferent competitivitat que resulta (i per tant dificultat d'obtenció d'un premi) del major nombre de concursants masculins respecte de les participants femenines. Però això avui ja no val.

Creieu que els deuen haver fet descompte en les despeses, a l'expedició de les dones catalanes a l'Everest? A propòsit, les felicitem per l'èxit assolit. És més important o menys important aquest èxit respecte de les expedicions més convencionals (masculines o mixtes)? És més important el premi masculí respecte del femení? Creiem que no.

A idèntiques categories s'han de correspondre idèntics reconeixements si no es vol caure en l'històric i endèmic desequilibri universal de la condició sexual.

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Des de Blancafort (I) Sant Salvador de Blancafort

Interior de l'ermita de Sant Salvador.

Arxiu: Blai Montserrat

Aquell dia m'havia llevat ben d'hora. Calia anar a recollir la barca i fer via cap a l'embassament de Canelles per gaudir d'un bon jorn d'immersió. Havent carregat el material al vehicle i enganxat la barca, m'afilero cap a Torrefarrera amb la darrera foscor de la nit. El noble Terrano remolcava amb ganes la pneumàtica en la feixuga costera de Baells. El crepuscle s'anava esvaint en desviar per Natxà i Camporrells. Enlairat prop d'Estopanyà s'albirava part d'un Pirineu enfarinat amb el Cotiella al capdavant, mentre el poble encara tenia l'enllumenat nocturn que ressaltava la penya-segada església. M'aturo dos minuts per omplir una ampolla d'aigua a la font propera a la cruïlla que d'Estopanyà adreça cap a la central hidroelèctrica de Canelles, segons resa un metàl·lic i veterà rètol informatiu. S'intueixen ben groguencs els xops pròxims a la font. Fet un glop reprenc la ruta. La claror s'eixereix en arribar a la collada de la Irene (o de Perpella, segons quin mapa) tot començant a davallar, envoltat de pinars de repoblació força guarnits de processionària, cap al congost on s'incrusta la presa. Deixo l'asfalt i prenc la pista que mena cap a la corona de la presa. Tanco la finestra del cotxe, ja que la polseguera del túnel previ a la presa m'ho aconsella. En sortir damunt la presa de Canelles m'hi aturo una estona al

bell mig per fer una ritual ullada tècnica al nivell i a la claredat de les aigües de l'embassament d'una banda, i, de l'altra, per tastar el vertigen tot observant les tolles que, cent trenta metres més avall, sota la potent volta de formigó, han estat el motiu d'algunes encisadores i fresques immersions. Al punt de reprendre el camí m'aturo de nou en veure les Dents de Finestres decorades amb una estela de boira residual que acarona la restaurada ermita de Sant Vicenç i que bé requereix una foto, que faig recolzant-me a la barana amb un peu a cada banda autonòmica. Prosseguint, deixo la presa entrant al túnel que permet l'accés cap al peu de l'obaga de la serra de Blancafort. Ja a l'embarcador de Blancafort, un dels pocs indrets on poder apropar el cotxe a l'aigua, vaig posant diligentment la barca en remull fent-la lliscar del remolc. Enllesteixo una llargaruda boia inflable de senyalització, que duu enrotllats 40 metres de cap, i aprofito per comprovar el funcionament de l'ecosonda que guiarà la recerca que motiva l'excursió d'avui: tornar a localitzar i fotografiar una ermita submergida.

El sol ja es comença a veure per sobre dels Masos de Millà. La tardor és entrada, però la temperatura és agradable. Vaig fent temps tot esperant el company, que

s'havia encallat al llit, i que, calia suposar , ja venia. Preparo rutinàriament el meu equip de fotosub i el de busseig i el vaig estibant dins la barca. Mig vestit de neoprè i assegut a la borda, m'embadoco mirant les serres properes. El silenci és colpidor , l'aigua un mirall i cavalca ma imaginació. El silenci es disfressa de llunyana remor de cavalls i genets armats que, encapçalats per l'Arnau Mir de Tost, senyor d'Àger , davallen dels Monts de Millà i s'adrecen decididament a les cases d'un antic Blancafort per foragitar el sarraí de torn. Terra de frontera i castells. Segons figura en *unweb* i en un llibre dels castells de la Noguera, sembla ser que hi ha restes dels castells de Blancafort i de Canelles tot compartint les aigües amb els black bass i les carpes. Mancat d'informació més detallada no m'imagino uns castells menys enlairats que el mateix poble, si no és que algun en formava part (o potser és que encara no hi havia poble). Però si es diu que estan sota les aigües de Canelles, continuaré nodrint la imaginació somniant a localitzar-los.

L'embassament de Canelles està al voltant del 70% de la seva capacitat i l'ermita motiu de l'excursió es troba en una cota de menys de 30 m de fondària. Quan l'any 1995 alguns membres de la SAS del CEL la vàrem localitzar, poca cosa en sabíem. Parlant amb diversos assidus de la zona vàrem saber que fou utilitzada com a habitual refugi de pescadors i caçadors en el darrer període en què les aigües encara no l'havien ofegat, des de l'abandó de Blancafort i fins la llar ga finalització de la presa i conseqüent inundació de la zona. Indagant en llibres i mapes vàrem intuir , fins constatar -ho del cert, que era l'ermita de Sant Salvador. Cal, però, agrair llurs orientacions als companys veterans del CEL consultats. En el volum 12 de l'inventari d'esglésies de l'Arxiu Gavín, dedicat a la Noguera, en la pàgina 170 hi ha una foto de l'aspecte exterior de l'esglésiola sense culte de Sant Salvador de Blancafort, feta, la foto, el març de 1973, i l'ermita no ho sé del cert, però de fa més d'un parell de segles llargs ben segur.

La ben sonora remor del vehicle del company anuncia la seva arribada. Mentre justifica el seu retard es va disfressant de bussejador i embarquem el seu equipament. Si no s'hagués retardat no hauria sentit l'Arnau cavalcant serra avall. Engueguem el motor de la pneumàtica alhora que arriba un grup de pescadors, els quals obser-

Sant Salvador de Blancafort.

Arxiu: Blai Montserrat

ven prou encuriosits aquell parell d'enfundats en neoprè que salpen. No ens podem quedar a fer conversa; l'ermita ens espera.

Amb rumb nord ens allunyem lentament i connectem el vell ecosonda de paper tèrmic que encara es digna dibuixar-nos el perfil del fons (cal dir que fou el seu darrer dia de funcionament després de més de vint anys de fidels serveis de recerca i descoberta). Avancem sobre un fons de pendents suaus que davalla fins els -35 m per tornar a pujar mostrant el vessant sud d'un turonet submergit sobre el qual es va construir l'ermita de Sant Salvador . El gràfic dibuixa que hem passat per sobre la cresta del turonet i ara davalla ràpidament. No l'hem encertat a la primera. Fem una ràpida ullada al parell de fotos en paper que ens refresquen les referències de localització i constatem que no anem malament. Tirem una mica enre-re, fem unes quantes esses i l'ecosonda pessiga una ombra d'ermita. Hi som a prop, pensem, i de sobte apareix la doble línia del fons i de la teulada. Aviem àgilment la boia-botifarra que desenrotlla frenèticament la corda fins que l'àncora toca fons. Confiem de no haver -li fet un trep a la teulada. Amarrem la barca a la boia i hissem la bandera Alfa per advertir els possibles navegants que

sota la barca hi haurà gent en remull. Comentem que hem ensopegat un bon dia, ja que l'aigua sembla força neta, i comencem el cerimonial litúrgic tot penjant de la barca els estris d'il·luminació, la Nikonos amb el 15 mm, els escafandres autònoms, i ajustant-nos el neoprè i posats els ploms, un cop ensalivades les ulleres, ens deixem caure d'esquena a l'aigua, on ens acabem d'equipar.

El cap (la corda) de l'àncora ens fa de guia, i davalllem. L'aigua no és freda (17°); a -12 m encenem el focus i notem una marcada termoclina que ens deixa l'aigua a 11°. La visibilitat es manté en uns gratificants 5 m i mentre davalllem ens fem signes joiosos davant tal visibilitat. Envoltats d'una claror verdosa ja s'entreveu el fons i l'àncora. Uns 5 m a l'oest una mena d'ombra fosca fa que els nostres cors bateguin més lleugers, ja que allí tenim l'ermita. Assegurem el ferro desplegant les ungles de l'àncora sobre el fons de -28 m i pugem uns 3 m per apropar-nos-hi sense esvalotar el sediment del fons. Ens rep l'arrodonit absis, un xic més baix que la teulada principal, amb una petita espitllera a mitja alçada que, com manen els cànons, mira cap a llevant, tot i que fa dies que no veu sortir el sol. Faig senyals al company per tal de coordinar-nos i poder començar a fer fotos. Passegem per sobre la teulada enllosada, la qual sembla mantenir-se prou ferma, observant restes testimonials de l'antiga vegetació que hi arrelà. La teulada s'acaba arran de les parets, no té volada, la qual cosa potencia la simplicitat i nua exterior de la construcció, que té uns 10 m de llarg per uns 5 d'ample i una alçada de gairebé 5 m. Les parets exteriors es nota que havien estat, almenys en part, arrebossades de ciment, tot i que en haver estat en remull durant tant de temps va perdent-se a favor de la pedra original. Tot i així, en un pany de mur es veuen algunes lletres de mal llegir fetes en el ciment tendre. No hem sabut, encara, si hi diu "coto de caza" o en "commemoració de" (aquesta qüestió pot ser motiu suficient per a un seguit d'immersions d'anàlisi gairebé paleogràfica).

Arribem a la façana principal, on l'estreta obertura de la porta ens incita a ultrapassar-la. No hi ha cap porta, sols una obertura fosca amb llinda de presumpte arc esborronat, a sobre del qual potser hi havia alguna finestreta o espitllera, ja que hi ha un forat on hi falten algunes pedres, que resten pel terra. Decidits a accedir a l'interior ens fem senyals per insistir en l'adequat moviment dels peus d'ànec i el control de la flotabilitat per tal de no

aixecar sediment del fons i poder fer fotos nítides a l'interior. Amb els focus encesos i el flaix al ralenti penetrem dins l'esglesiola que atrapa les bombolles de l'aire que expirem en el seu sostre de volta un xic apuntada, d'uns 4 m d'alçada interior. L'arc de mig punt de l'absis, d'uns 3,5 m d'alçada, està mancat de tres pedres centrals, l'angular inclosa, que jeuen al terra i que, juntament amb d'altres pedres afegides, ens mostren que havien estat escenari de més d'un esmorzar de pescadors o caçadors els quals, havent utilitzat aquell improvisat mobiliari centenari com a seients i taula havien deixat, també, fefaent constància de l'àpat com així ho denotaven les llauenes i alguna ampolla abandonats en l'aixopluc.

El flaix comença a actuar gaudint d'unes aigües més netes que a l'exterior. Intentem captar el màxim d'imatges abans que l'aigua s'embruti, perquè, tot i parant compte, en pocs minuts la visibilitat serà gairebé nul·la. Al voltant de tot l'interior i a l'alçada en què la paret inicia la volta es veu la cicatriu d'un entrant de pocs centímetres picat a la pedra que indica que en algun moment s'havia disposat d'un altell, a uns 2m d'alçada. Passats uns centenars de segons la visibilitat ja és prou reduïda com per fer estèril la tasca fotogràfica. El company ja va sortint a l'exterior mentre jo encara resto a dins i, tancant el focus, em quedo a les fosques tot situat a la vora de l'espitllera de l'absis. La vista s'adapta a la foscor i de seguida capto la quasi misteriosa i tènue claror verdosa que irradia l'espitllera i em deixo amarar per l'halo verdós mentre intento escrutar l'exterior pel petit forat i veig el company que ja m'espera davant de l'absis. Deixo l'espitllera per anar cap a la porta i fins que no sóc a 2 m no veig la claror que m'indica la sortida. Un cop a fora volo per sobre la teulada tot observant el curiós efecte d'una teulada que desprèn petites bombolles d'aire que havent-se filtrat pel sostre de l'ermita són atretes pel magnetisme de la superfície. El company em fa signes descriptius de les goteres inverses que flueixen de l'enllosada teulada, i també em fa el signe d'ascens mentre m'ensenyà el seu manòmetre que m'indica que l'aire del seu equip ja entra en reserva. Mentre desenganxem l'àncora del fons, ens visita una encuriosida carpa reial, de grans escames, d'un parell de pams i que en sentir-se observada fuig d'una espernegada. Aferrats al cap de l'àncora iniciem un lent ascens desitjant arribar a la termoclina dels -12m a partir de la qual gaudi-

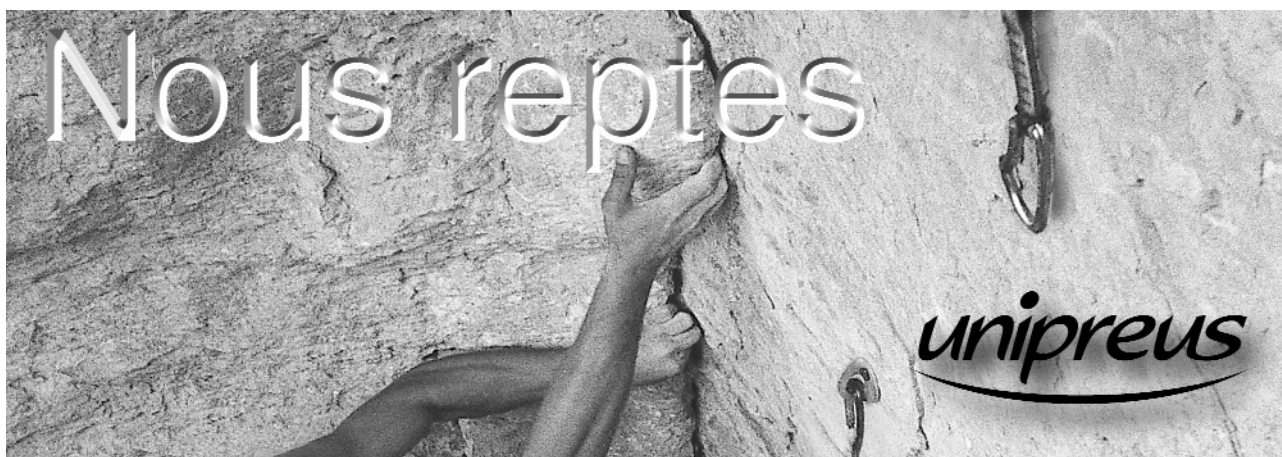

Observant l'estat de la teulada.

Arxiu: Blai Montserrat

rem d'una càlida acollida de 17 graus. Ens aturem 5' a -3m penjats de la boia per fer una rutinària parada de seguretat després de la missa de mitja hora, i dessota estant sentim el motor d'una embarcació de pescadors que haurà salpat de l'embarcador. Finalment aflorem a la superfície vora la barca, a la qual pengem els focus, la càmera i els escafandres i fent el darrer esforç, i, intentant emular els salts dels dofins, amb un bon impuls d'aletes provem de superar la borda per caure dins la banyera de la barca, la qual cosa aconseguim sense gaire estil i fent-nos un fart de riure. Llevem els trastos penjats i recuperem l'àncora esplaïant-nos amb els detalls observats de l'ermita, la fredor de l'aigua, l'enlluernament pel flaix, la carpa fugissera, i el que costa pujar a la barca sense escala. El veterà motor respon a la primera i prenem rumb sud de cara a l'embarcador que és a uns centenars de metres, però com que anem força bé de temps proposo d'apropar-nos a les restes del poble de Blancafort, a tot just un quilòmetre mirant a l'est, proposta que és aprovada per tota la tripulació. Durant el trajecte ens cruspim unes magdalenes amb xocolata, empassades amb l'ajut de l'aigua d'Estopanyà.

(Continuarà)

Les nenes al Cap de Baquèira.

Sortida de dones? Per què?

Pragmàtica, coherent, lleial, conciliadora, objectiva, persistent, coratjosa, acollidora, engrescadora, intrèpida, rebel, desafiant, valenta, intel·ligent, forta, ferma, contradictòria i bella, són adjectius que podríem emprar per qualificar una muntanya o, tal vegada, una dona.

Certament, seria difícil conciliar tots aquests trets en una sola dona, difícil però no impossible. D'altra banda, si fos possible, es tractaria d'una dona excepcional.

La Mercè, la Maria, la Pili, l'Àngels, la Dolors, la Carina, la Montse, la Pepa, la Carme, la Lluïsa, l'Ester, la Magda, la Mar ga, la Flora, la Gemma, la Cristina, la Sílvia i la Rosa són divuit dones excepcionals i, ben segur que podreu identificar -ne cadascuna amb algun dels divuit atributs enumerats al començament. Trieu vosaltres mateixos.

Sortir a la muntanya per a les dones pot representar coses ben diferents i a la vegada molt similars.

Per a la majoria de nosaltres, dones del Centre, la muntanya és una afecció comuna, i el que ens agrada és

poder compartir-la. La muntanya ens uneix no només per l'esforç, el sacrifici i la voluntat que requereix pujar-la, sinó perquè ens fa sentir més properes les unes a les altres, tot posant en comú els nostres somnis, les nostres inquietuds, les preocupacions del dia a dia i, tal vegada, també les nostres misèries. No gaudim només de l'ascensió enmig de la natura, del paisatge, de la tranquil·litat, del cel, del sol i de totes les sensacions que la muntanya ens aporta, gaudim, a l'ensem, de la companyia, de l'intercanvi, del compromís i del fet de ser dona.

El proppassat 25 d'abril, aquestes dones de qui us parlo, juntes, van trobar-se per dur a terme la ja tradicional sortida de dones que, enguany, va dur-les fins a la Vall d'Aran. Unes amb esquís, altres amb raquetes o senzillament comes passejant, cada dona va trobar a la muntanya allò que cercava: passar una bona estona, trobar un moment de solitud i d'intimitat amb si mateixa i amb la muntanya; fins i tot n'hi ha que s'ho van prendre com un entrenament.

Vam sortir dissabte dia 24 a la tarda i vam fer nit al refugi del CEC de Salardú, on vam sopar. En una taverna del

Tot el grup menys la Gemma, que fa la foto.

poble, compartirem una estona d'acudits, històries, anècdotes i el record d'aquelles que no hi podien ser, fins que es va fer l'hora d'anar a joc. L'endemà, ben d'hora, un cop esmorzades i repartides les bosses de dinar, gentilesa de l'alberg (o més ben dit, de la pròpia organització) vam enfilar cap a l'aparcament de l'Orri. Amb l'esperit alegre, perquè feia un sol d'aquells que ho fonen tot, ARVA al pit i pala alerta, posàrem pells o raquetes i... amunt!

La pujada, com sempre, va resultar allò que en diem costa amunt, però la baixada va ser molt agradable, amb una neu primavera que es deixava fer mansament, fins i tot per a aquelles de nosaltres que no ho acabem de tocar fi, això de l'esquí. Sí, sens dubte un cap de setmana rodó i ben aprofitat en la millor companyia.

Rosa Aguilà

Les quatre raquetes.

MEMÒRIA DE CENT ANYS D'EXCURSIONISME

Centre Excursionista

"Que'n son d'hermoses y saludables les nostres excursions!"

Amb aquesta frase tan eloqüent, i escrita amb el català d'abans d'en Pompeu, comença la narració d'una de les primeres excursions que varen fer els socs del nostre Centre cap a la primera del segle passat.

Com ja anunciava l'editorial del mes de gener, al llarg d'aquest any i del proper, anirem publicant dins aquesta nova secció, batejada amb el nom que encapçala aquest escrit, alguns dels articles que els nostres avantpassats excursionistes van tenir a bé llegar-nos en el *Butlletí del Centre Excursionista de Lleida*, des de l'any 1908 fins al 1936.

A través d'aquests escrits descobrirem com eren i com vivien l'esperit excursionista aquells primers homes i dones, pioners de l'excursionisme lleidatà, que els va tocar viure en una època que lentament despertava a la modernitat, però que malgrat tot s'ho preniem amb molta empena, il·lusió i bon humor. Des d'aleshores ençà moltes coses han canviat; tot menys una. Nosaltres també podem dir:

"Que'n són d'hermoses y saludables les nostres excursions!"

Butlletí del

Centre Excursionista

de Lleida

INDEX

TEXT.—*Què serà lo Butlletí.*—Rafel Gras:
De Historia Aragonesa; Un documento curioso.—Joseph Estadella:
Notes folk-lòriques; Del Segrià.—
Alfred Pereña: Lo nostre art antich
desapareix.—Manel Herrera Gés:
Viatje a Vallbona de les Monges.
BIBLIOGRAFIA.—NOYES.

GRAVATS.—Fragments robats del sepulcre
d'en Serra de Santa Maria de Cervera.—Sepulcres del segle XIII de
la plassa del Monastir de Vallbona de les Monges.—Porta d'entrada a l'iglesia del Monastir de Vallbona de les Monges.

Num. 1. Any I.
Jaher 1908

Butlletí.—Rafel Gras:

Aragonesa; Un documento curioso.—Joseph Estadella:

Notes folk-lòriques; Del Segrià.—

Alfred Pereña: Lo nostre art antich

desapareix.—Manel Herrera Gés:

Viatje a Vallbona de les Monges.

NOYES.

Fragments robats del sepulcre

d'en Serra de Santa Maria de Cervera.—Sepulcres del segle XIII de

la plassa del Monastir de Vallbona de les Monges.—Porta d'entrada a l'iglesia del Monastir de

Vallbona de les Monges.

trada a l'iglesia del Monastir de Vallbona de les Monges.

Núm. 1

Janer de 1908

Any I

BUTLLETÍ

del

Centre Excursionista de Lleyda

Qué serà lo "Butlletí,"

Lo «Centre Excursionista de Lleyda», estimant que podria serli d' utilitat pera 'l millor compliment dels fins que li marcan los seus estatuts, va resoldre la publicació d' un BUTLLETÍ mensual que, al ensemps que li serveix de llas d' unió entre 'ls socis, lo pose en comunicació ab altres centres y entitats consemblants.

Com nasent del Centre Excursionista, lo BUTLLETÍ serà ressó de lo que 's pense y 's fasse en lo Centre y s'acomodarà en un tot á la finalitat que aquest persegueix desde la seua fundació.

Tindrán, per consegüent, cabuda á les planes del Butlletí les relacions detallades dels actes del Centre y les monografies y estudis que fassen los socis sobre qualsevulga de les rames ó seccions á que s' extén la seua activitat: la Historia y la Arqueología ab totes les Belles Arts, la Llingüística y Folk-lore y costums y tradicions, la Geología y Botánica y quant la naturalesa ha posat de remarcable sobre la terra, així com també les reproduccions de monuments y objectes artístichs, serà de bon grat admés y obtindrà un lloch en lo nostre BUTLLETÍ.

No obstant, y sense que aixó porte exclusivismes de cap mena, se circunscriurá principalment la nostra publicació á la Historia, Arqueología etc. dels pobles que constitueixen avuy la provincia de Lleyda: lo qual es, per altra part, natural, porque la activitat del Centre s' exercirà estudiant ab preferencia los pobles que té mes aprop y entre 'ls que viu. Se publicarán empero monografies de qualsevulga altres comarques ó regions, sempre que l' assumpte sia dels anotats anteriorment, estiguen ó nó redactades en catalá y sian sos autors socis ó nó del Centre Excursionista.

Cert que, pera tan gran empresa, es poch l' espay que li dediquem (16 planes mensuals): pero sab lo Centre que les coses petites son susceptibles de creixensa, si elles están ben arrelades.

Còrsega: la muntanya del Mediterrani

El passat mes de setembre i aprofitant el final de l'estiu, el Raül, la Isabel i el que signa l'article vam fer una escapadeta a Còrsega, una preciosa illa en el cor de la Mediterrània.

Còrsega té molts contrastos, pots passar del nivell del mar a cims de més de 2.000 metres en pocs quilòmetres; així mateix, en una banda hi ha platges llargues i amb molta sorra i a l'altra banda de l'illa hi ha una costa més agresta, amb nombrosos penya-segats i cales petites. Bona prova d'això és la bonica ciutat de Bonifacio que es troba a punt de caure al mar sobre uns penya-segats increïbles. A més a més, tot i que és una illa del Mediterrani, Còrsega té molta més vegetació de la que ens

podíem imaginar, però, malauradament, sofreix sovint l'atac dels incendis forestals. Mentre vam ser a l'illa en vam veure un parell.

Per arribar a Còrsega només hi ha dos mitjans possibles, el vaixell o l'avió. Nosaltres vam escollir el ferri perquè així ens va permetre carregar-hi el cotxe, cosa que ens va facilitar molt els desplaçaments per l'illa. No havíem de dependre d'horaris i anàvem programant el viatge segons ens semblava: allí on ens hi trobàvem bé, hi estàvem més dies. Vam agafar el ferri a Niça i vam desembarcar a Bastia.

Pel que fa al tema de dormir en teoria l'acampada lliure i el bivac estan prohibits, però si plantes la tenda o et fiques a dormir al tard i al matí ja ho tens tot desmuntat no has de tenir cap problema. Realment és una experiència inoblidable dormir a peu de platja, amb el mar com si fos una bassa d'oli, amb els colors de les postes de sol, del trenc d'alba i una tranquil·litat harmoniosa.

Còrsega té una gastronomia rica i exquisida, basada en els fruits del mar, embotits de la muntanya, formatge de cabra, confitats de castanyes, mel, una excel·lent carta de vins i una variada gamma de licors de fruites. També és molt recomanable la cervesa Pietra.

Als amants de la natura, Còrsega els ofereix un ventall de possibilitats molt gran, senderisme, escalada, esquí de muntanya, descens de barrancs, btt... tot això emmarcat en un paisatge magnífic. Nosaltres, que no disposàvem de gaires dies, vam fer una mica de tot.

A continuació explicaré una mica la nostra estada a l'illa.

Tot just baixar del ferri (vam passar la nit al vaixell) ens vam ficar mans a la feina i vam fer cap a escalar al Monte Santo, és un dels pocs llocs de l'illa on trobem roca calcària, la resta és granit. A aquesta escola d'escalada esportiva s'hi arriba seguint el conegut GR-20 que travessa tota l'illa. D'aquí ens va fer marxar la pluja i vam anar a buscar algun lloc per dormir.

El dia següent vam visitar la ciutat de Bonifacio i vam contemplar la bellesa de la costa sud de l'illa, uns penya-segats magnífics on el mar espetega amb molta força. Com que feia un dia clar, vam poder veure la

veïna Sardenya. Per aprofitar la jornada ens vam arribar fins a Campomoro, una zona de bloc a peu de platja amb unes formes granítiques ben originals.

Llavors, seguint la carretera que voreja la costa vam arribar a la capital, Ajaccio. Volíem visitar -la però unes retencions a l'entrada de la ciutat ens en fan desistir i fem cap al Monte Gozzi, una paret de 300 m. L'aproximació a peu de via es fa molt penosa, ja que acabes tot mascarant i ple de cendra per tot arreu perquè l'estiu passat hi va haver un incendi forestal. Volíem escalar la via del CAF (300 m v+ desequipada) però vam començar molt tard i no portàvem un bon ritme i vam abandonar al tercer llarg.

D'aquí vam anar a la Richiusa, una escola d'escalada esportiva idíl·lica, amb molta ombra, roca perfecta, bon equipament i fins i tot amb una font a peu de les vies. Què més es pot demanar? A més a més, aquesta zona compta amb dos barrancs, nosaltres vam fer el que porta el mateix nom de la zona on es troba, Richiusa.

Els barrancs a Còrsega són molt diferents als que tenim als Pirineus, no són tan tancats, ni tan encaixonats, sinó que són molt oberts i amb unes aigües transparents i cristal·lines. A l'estiu estan bastant secs però encara en pots gaudir tot i fer alguna caminada entre salt i salt.

Per finalitzar la nostra estada a l'illa vam anar a Bavella, que és la zona d'escalada per excel·lència. Aquí trobes agulles,

parets, vies desequipades, esportiva, nombrosos barrancs, i tot això en un entorn de somni. A Bavella hi bufa molt el vent i és molt curiós veure la forma que han agafat els pins. Aquí vam fer els barrancs de la Purcaraccia i el de la Vacca, tots dos molt a prop.

Una particularitat del granit combinat amb l'erosió del mar és la formació dels *tafonis*, que són forats de curioses formes que et trobes en plena paret quan estàs escalant.

L'última escalada que vam fer a Còrsega va ser l'Aresta de Zonza (430 m v+ semiequipada), aquesta via segueix el fil d'una aresta fins a la Punta di l'Agellu, una de les agulles de Bavella. És una via molt maca i tens unes bones vistes al mar, a banda i banda de l'illa. Aquestes magnífiques vistes ens van fer encantar una mica massa i vam arribar al cim a les fosques; quan baixàvem ens vam desorientar i vam haver de fer un bivac inesperat enmig del bosc. Va ser una nit llarga i freda, amb l'únic abrís de les cordes, una manta d'emergència i tota la ferralla que portàvem!!

Al dia següent vam trobar el camí de retorn de seguida, i ja ens en vam anar cap a Bastia per agafar el ferri de retorn al continent, no sense abans gaudir per últim cop de la cuina de l'illa. Vam passar la nit al vaixell i a l'hora de tornar cap a casa vam resseguir tota la costa francesa, tot pensant quan podríem tornar a aquella meravella d'illa.

Josep M. Dolset

Tal com ho veig (X). Homínids

Des de la foscor dels temps, la humanitat ha estat condicionada per la natura, inserida en ella. Tant els prehomínids com els primers humans estaven absolutament lligats als fenòmens naturals, a la calor i al fred, a la pluja i a la sequera, al dia i a la nit. Totes les seves activitats anaven lligades als cicles lunars i solars. La natura, a vegades, els era pròdiga i generosa, d'altres, esquerpa i dura, i se'ls feia molt difícil extreure-li quelcom per alimentar-se i protegir-se dels elements.

Al passar de ser caçadors-recol·lectors a pastors i després a agricultors, ja entrant a la història, les dones i els homes van començar a controlar la natura, a no dependre'n tan directament, de les seves lleis. Ara es podia emmagatzemar menjar d'una collita fins a l'altra, o tenir carn i llet del bestiar de l'estable, sense haver d'anar a caçar un dia sí i l'altre també, si no es volia passar fam. D'altra banda, també s'aprengué a construir refugis i a teixir vestits per guardar-se del fred i de la calor.

Es descobrí el foc —que no solament servia per escalfar-se, il·luminar-se de nit i coure els aliments— sinó que amb el seu ajut es podien artigar amb poc esforç els boscos per convertir-los en pastures i camps de conreu. D'aquesta manera s'inicià una transformació de la natura, del paisatge, que no s'ha aturat fins ara.

Els mateixos déus, en la prehistòria i ben entrada la història, estaven directament relacionats amb la natura o amb fenòmens naturals. Pensem, per exemple, en el sol, convertit en l'Apol·lo clàssic, o en el Ra egipci. I en tants déus i deesses menors que poblaven la mitologia dels nostres avantpassats. Cada font, cada bosc, muntanya o riu tenia el seu déu, deessa o geni protector. Encara avui es poden rastrejar aqueixes creences en les supersticions de molts llocs.

A l'inici de la nostra era les religions monoteistes, que fins llavors havien estat molt minoritàries, van començar a agafar em-

penta. Del judaisme, que era una religió tancada en una petita nació de l'Orient Mijà, n'esdevingué el cristianisme, amb el seu afany de créixer, de fer proselitisme. Aqueixa ànsia de créixer va convertir-lo en la religió oficial de l'Imperi romà, i, amb el pas del temps, en la religió única de tots els territoris de l'Imperi. Després de tants anys de ser religió única entre nosaltres, el cristianisme ens ha marcat profundament, no sols en les nostres creences, sinó en les consciències —en el sentit de la noció de pecat, d'allò que està bé i d'allò que no ho està—, en la forma de viure, de vestir, de menjar i de relacionar-nos socialment.

La religió cristiana també ens ha condicionat la nostra relació amb la natura, amb l'entorn, atès que les religions monoteistes, a diferència de les anomenades paganes, són antropocèntriques. El cristianisme ho és, fins i tot, en les imatges del seu Déu. L'antropocentrisme, prendre l'home com a eix i mesura de totes les coses, és el que ha portat la nostra civilització a utilitzar sens fre ni reserva tots els recursos naturals fins a esgotar-los, si convé, o fins a malmetre'ls per a les futures generacions. Ja que si tot és al servei de l'home, per què no ens n'hem d'aprofitar sense límit?

Amb aquestes idees va començar el Renaixement que, alhora que va ser una època de gran esplendor artística, també inicià una revolució tecnològica que va ajudar Europa a conquerir la major part del planeta. Al començament de l'edat moderna els europeus es van creure amb el dret de controlar, dominar i espoliar totes les riqueses naturals de la terra. Si els pobles indígenes no sabien, o no volien explotar la terra, les mines, boscos o qualsevol altre bé, no tenien dret a posseir-los, ja que no en treien el degut profit. Tot anava encaminat a treure de la natura com més rendiment millor.

Així, els reis cristians, amb l'acceptació de les seves esglésies, arribaren a esclavitzar, durant tota l'edat moderna, pobles sen-

Banc Sabadell

cers d'africans per tenir mà d'obra barata a les grans plantacions d'Amèrica. La jove democràcia americana —la constitució de la qual comença proclamant que tots els homes són iguals— no s'ho va pensar gaire a l'hora de fer treballar esclaus negres al sud. A l'oest, com que els indis no treballaven la terra i, segons la manera de pensar dels blancs, no en treien prou rendiment, els la van prendre. I al gosar rebel·lar-se per aquest espoli, els americans, sorpresos que els indis defensessin la seva terra, els van tractar com a lladres i assassins, perseguint-los i matant-los fins quasi l'extinció. D'aquesta manera, amb molt pocs anys, van poder canviar la fesomia del seu territori, solament, però, per al benefici d'uns quants, no de tota la societat americana. La novel·la de John Steinbeck *The Grapes of Wrath* (Els raïms d'ira) és molt alligadora en aquest sentit.

Amb la revolució industrial del segle XIX es va donar un altre gran pas per al domini de la natura, es començaren a utilitzar a gran escala els combustibles fòssils —aquesta energia solar emmagatzemada al nostre subsòl durant milers d'anys—, i va començar-se a contaminar la Terra a gran escala. Al segle XX, una part del gènere humà es va començar a creure que podia controlar i dominar la natura, que ja no en dependriem mai més. L'home modern, tancat a les seves ciutats, protegit per edificis climatitzats, amb les seves necessitats cobertes per grans supermercats que pareixen inesgotables, es va arribar a creure deslligat del tot de la natura.

La humanitat va continuar contaminant cada cop més, en progressió geomètrica, cosa que va fer saltar l'alarma de molts científics i de moltes persones sensibles als temes mediambientals. Van començar a sortir al diari notícies sobre l'emmetzinament de rius, la desaparició de boscos, els danys causats pels pesticides, les malalties causades per toxicitat als llocs de treball, etc.; i les més conegudes: la desaparició de la capa d'ozó i l'efecte hivernacle causat per l'augment del CO₂ a l'atmosfera.

Ara els governs dels països europeus i nord-americans més desenvolupats comencen a preocupar-se pels temes de medi ambient —tot i això són els majors emissors de CO₂— Però en altres llocs, on es miren a l'espill dels més rics i volen arribar al seu nivell de vida, no volen o no poden, permetre's el luxe de respectar l'entorn.

Actualment estem immersos en una cursa en la qual ens juguem el nostre futur com a espècie. O la tecnologia se sensibilitza i avança fins a treballar conjuntament amb la natura, cooperant-hi, beneficiant-se'n sense agredir-la; o, per contra, seguirem com fins ara arrasant la terra per aprofitar-nos-en sense fre. Cosa que suposaria, a més de destruir l'entorn, a la llarga destruir-nos nosaltres mateixos. L'optimisme inherent a la nostra espècie ens fa pensar que la tecnologia anirà sempre un pas més avant que la nostra desaparició. Que, a última hora, sempre arribarà la ciència a salvar la natura de l'anihilament. Tanmateix, ningú ens assegura que les coses hagin de succeir d'aquesta manera.

A l'albada del segle XXI, potser la pregunta que ens hem de fer no és si ens establim a la Lluna o al planeta Mart, o fins on arribarà la intel·ligència artificial dels ordinadors. En aquesta cruïlla de la història que vivim, cada cop més persones se'n adonen que la pregunta que ens hem de fer és si el gènere humà se'n sortirà de donar continuïtat a la vida a la Terra o, si per contra, estem portant aquest bonic planeta blau a un carrer sense sortida; si actuarem com a humans, mirant més lluny i preservant la Terra per a l'esdevenidor; o seguirem actuant com a homínids, com a primats, sense cap visió de futur, només pensant en el més immediat.

La preclara intel·ligència d'alguns dels estadistes mundials més importants i el camí que segueixen ens fa témer que la resposta, malauradament, podria ser la segona.

Pau Salla

mobles

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16

Apunts i comunicacions

- ✕ Està previst crear una nova Secció de Bicicleta del Centre Excursionista de Lleida, i de les primeres coses que es volen dur a terme és fer maillots i culots del Centre. Els interessats en ser membres de la Secció i/o adquirir el maillot i/o el culot, apunteu-vos a la Secretaria. La data límit és el 30 de juny.

- ✕ Igualment, està previst, d'organitzar, a la tardor, una Trobada de Conducció de BTT. Els interessats ja us podeu preinscriure a la Secretaria del Centre. Recordem que per a aquesta activitat cal estar en possessió de la llicència federativa. També es farà un nou Curs de Mecànica de BTT. Ja podeu preinscriure-us a Secretaria.

- ✕ El proper dia 12 de juny l'Ajuntament d'Àlins-Vall Ferrera, l'EMD d'Òreu i el Centre Excursionista de Lleida organitzen la cursa d'alta muntanya "Cuita el Sol" a Treu (Pallars Sobirà). Es tracta de la primera milla vertical, i és puntuable per a la III Copa Catalana de Curses d'Alta Muntanya de la FEEC. Des d'aquí volem agrair la col·laboració especial del Parc Natural de l'Alt Pirineu, així com de la Diputació de Lleida, Consell Comarcal del Pallars Sobirà, Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, Comitè Català de Curses de Muntanya, Consell Català d'Esport, Ajuntament de Lleida, Salomon, Editorial Alpina, Santiveri, Carros de Foc, Petzl, Uka-Uka, Associació pel patrimoni de la Vall Ferrera, Camping Pica d'Estats, PowerBar i Buff.

Trobareu el reglament al web del Centre <http://www.lleida.org/cel>

- Nous socis al Centre durant els mesos de març i abril. Benvinguts:

Josep Farràs Garcia	Marc Tornà Clares
Mercè Pedrol Rovira	Àngel Ros Domingo
Susana Cano Marrón	Albert Gràcia Bartra
Jordi Bosch Seró	Javier Garcia-Conde
Pilar Garcés Guallart	Rafel Sol's Dolcet
Sergio Colomina Galindo	Carme Hernández Cano

- ✕ L'equip Uka-X-Team, capitanejat pel soci i company Robert Guilera, i el Josep Gorgues en l'equip Minguella X-Trem Lleida, han participat al Raid del Marroc, puntuable per a la copa del món, quedant classificats respectivament en 23 i 37 posicions. ENHORABONA COMPANYS!!!

- ✕ El dia 5 de maig, l'expedició catalana femenina a l'Everest va instal·lar, després de gairebé un mes d'acclimatació, el camp I (7.100 m). Després van baixar al camp base per, al cap de 5 o 6 dies, continuar amb la instal·lació dels altres camps.

A punt de tancar la revista, la Nòria i la Maite han fet el cim. Moltíssimes felicitats a totes per la vostra valentia, pel vostre entusiasme i, sobretot, per la vostra manera de ser.

GR 11: De Sallent de Gállego al Cabo Híguier (I part)

Un cop més trec el cap en aquestes pàgines per explicar-vos una travessa del GR 11 que creua els Pirineus de mar a mar i que potser molts de vosaltres esteu a punt de completar.

Alguns fan el GR 11 d'una sola atacada, altres ho fan en tres o quatre anys, i la resta, els més, ho fan en més anys, ja que per a la majoria d'excursionistes caminar més de quatre o cinc dies seguits és dur, físicament i psicològicament. Una altra solució es fer diversos trams a l'any (principalment en època de bon temps), però no tots disposen del temps lliure necessari.

Aquest article comprèn dos trams fets, respectivament, el juliol dels anys 2000 i 2001. El primer amb la companyia d'en Joan Ramon Segura i el segon en solitari. El 17 de juliol de 2000 amb un autocar de L'Oscense (tel.: 974 210 700) ens vam atansar a Sallent de Gállego en una calculada successió de transbords amb arribada a les 12 del migdia. Allà el JR fa sol el tram Sallent – la Sarra, mentre jo l'espero prenent una canya al casino, sota l'ombra d'una sorprenent perera blanquilla. Després ens dirigim cap a Formigal per estalviar-nos una hora de l'etapa de demà.

Formigal és una estació d'esquí que al estiu dorm, excepte pel que fa a la insaciable activitat de les empreses constructores, on pul-lulen alguns turistes àvids de verds paisatges d'aquells de "*Heidi* i el *abuelito dime tú*" i de personal més jove atret pel festival de "música dels pobles" que cada nit té lloc en un envelat a la vora de l'embassament de Lanuza.

Formigal (1.500 m) - Candanchú (1.550 m) per Anayet (20 km // 5h 15 min)

Només acabar de recollir el bivac, comença a ploure feblement, però va millorant durant el dia i així va continuar la resta del tram, amb calor xafogosa el tercer i el quart dia. Decidim fer la variant d'Anayet i no la del Canal d'Izàs que és més curta. El desnivell (727 m) és si fa o no fa el mateix, però té l'encant de passar per l'Ibon d'Anayet, que és un lloc preciós i una talaia immillorable per veure el Midi d'Ossau.

A Candanchú, l'estació d'esquí més antiga del Pirineu aragonès, ens allotgem a l'albergo "Valle del Aragón" (tel.: 974 373 222), on el confort dels dormitoris i serveis i la qualitat del menjar (tot plegat per 3.000 pts la

mitja pensió), no tenen res a veure amb els massificats refugis federats.

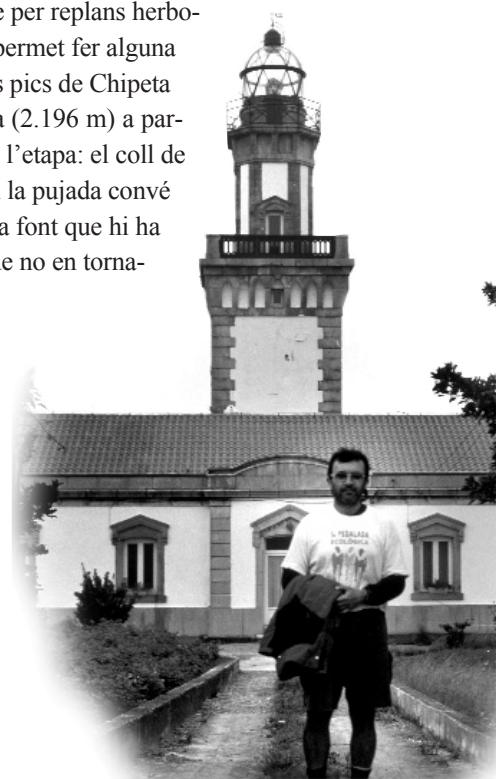
Candanchú (1.550 m) – Plans de la Mina (Vall d'Oza) (1.250 m) (20,5 km // 5 h 10 min)

Aquesta i la del dia anterior són les més boniques i completes del tram. Avui hem començat travessant una fageda a la Gave d'Aspe semblant a un bosc de fades, passant d'Espanya a França i tornant a entrar a territori espanyol pel concorregut Ibon d'Estanés. La baixada per l'extens pla herbós de "Aguas Tuertas" i la posterior vall de Guarrinza ens permet contemplar gran nombre de monuments megalítics. Finalment arribem al pla de La Mina, on decidim pernoctar ja que baixar a Oza per tornar a pujar demà no té sentit, a més, el càmping d'Oza està tancat, així que fem bivac al costat del refugi militar (abandonat i on accedim per una finestra del darrere) que és l'únic edifici potable dels entorns. Fer bivac no és fàcil, ja que tota la vall està plena de cagades de vaca. El nom de Guarrinza sembla prou adient per anomenar aquesta vall aragonesa.

Entre Canfranc i Oza hi ha una altra variant de dues etapes, amb intermedi a Lizara, que passa per Gabardito i puja per tota la feréstega vall d'Oza. En total 34 quilòmetres i tretze hores de camí.

Plans de la Mina (1.250 m) – Zuriza (1.227 m) 13,9 km // 4 h 20 min

L'etapa d'avui transcorre per replans herbosos, i com que és curta, permet fer alguna propina com ascendir als pics de Chipeta (2.189 m) o de Quimboa (2.196 m) a partir del punt culminant de l'etapa: el coll de Petraficha (1.961 m). En la pujada convé proveir-se d'aigua en una font que hi ha poc abans del coll, ja que no en tornarem a tenir a la baixada fins a arribar al refugi de Taxeras. Cal destacar la visió que des del coll es té cap a ponent de la serra d'Alano, autèntica muralla xinesa de les muntanyes aragoneses.

Zuriza és com la suïssa aragonesa, i compta amb supermercat, càmping, hotel i alberg, tot dintre del mateix complex (tel.: 974 370 196). Decidim quedar-nos en aquest últim, on pel preu de 2.700 peles tenim la mitja pensió. El dormitori és el típic magatzem a “granel” (els serveis són dignes d’hotel) i el sopar és de “lo milloret” que hem vist al llarg de la nostra experiència senderista; en Joan Ramon i jo hem de remuntar-nos a un sopar a Benassal (Castelló) de fa molts anys.

Zuriza (1.227 m) – Isaba (814 m) 15,6 km // 5h 30 min

Com ens temíem pels comentaris que havíem recollit, el tram navarrès del GR 11 està molt mal marcat, i en gran part no existeix cap marca, sobretot a les cruïlles i als començaments i finals d’etapa, que són els punts clau per portar un dia raonablement orientat. La sortida de Zuriza és totalment intuïtiva, resseguim la carretera de Zuriza – Isaba i poc abans del gran panell indicador de l’entrada a Aragó agafem un camí ample a l’esquerra que puja suaument fins a La Cleta, on s’acaba el tram aragonès i comença el navarrès. Aquí ja trobem les primeres marques. A partir de La Cleta la pujada és molt forta, primer per un corriol enmig del bosc i després a la descoberta, fins al coll d’Ezcaurri; d’aquí fins al pic (2.047 m) hi ha un pas.

Al pic d’Ezcaurri, possiblement el darrer 2.000 dels Pirineus, podem gaudir d’una extensa panoràmica acompanyats d’un ramat de cabres roncaleses. La baixada es fa per una canal molt dreta, impròpia d’un GR: la descomposició de la pedra i la presència d’algunes desgrimpades delicades fa que haguem d’anar molt amb compte. De fet, la baixada es podria fer per un lloc més còmode, seguint el llom de la muntanya més a ponent o

si es vol passar de pic, per un camí quasi paral·lel a la carretera Zuriza-Isaba, que es troba marcat al mapa de l’Alpina.

Isaba es un preciós poble roncalès, on destaca el seu conjunt de cases i carrers empedrats i l’església fortificada; també es digne de visitar el seu Museu Etnogràfic amb diversos estris agraris, trajes típics i una curiosa maqueta de la baixada de troncs pel riu, similar al nostres “rais”. A Isaba hi tenim tot tipus d’establiments hotelers, a més de l’Alberg Oxanea (tel.: 948 893 153), però sabedors que no hi havia lloc, ens dirigim a l’oficina de turisme, on de forma diligent ens arrange l’allotjament, per 1.800 pts l’habitació individual, en una casa rural davant de l’alberg, al bell mig d’Isaba. I vet aquí que la tal casa rural Katalingarde (tel.: 948 893 154) és una encantadoralla, amb mobles antics i una oloreta a flors seques, autèntic luxe per a excursionistes acostumats a dormir al ras sobre un minso matalasset de goma. L’amabilíssima mestressa, na Catalina, es meravella que puguem venir caminant de tan lluny i que apreiem tant un bon bany, que ella manté lluent com una patena. Per menjar tenim molts establiments, però ens decidim per uns pebrots “del piquillo” i uns ous ferrats amb “xistorra” (res a veure aquella finura amb la de casa nostra) o una truita a la navarresa, “trucha con jamón”, al restaurant Tapia.

Des d’Isaba tenim combinació diària (excepte diumenge) amb autocar, de La Tafallesa (tel.: 948 222 886) amb Pamplona (sortida a les 7 del matí de davant del bar Gorrindo), on agafarem el tren cap a Lleida (quatre trens diaris).

Pep, el Valencià

LLIBRERIA TURÍSTICA

REVISTES DE VIATGES • LLIBRES I GUIES TURÍSTIQUES

• GUIES D’ALLOTJAMENTS I D’OCI • MAPES DE CARRETERES I DE MUNTANYA

• CARTOGRAFIA DIGITAL I EN RELLEU • RUTES SENDERISME

• RUTES EN BTT • RUTES EN AUTOMÒBIL I EN 4x4 • RUTES D’HIVERN I D’ESCALADA

• VÍDEOS I DVD • AMPLIACIÓ DE FOTOGRAFIES

C/ Ramon Llull, 8, baixos • 25008 • Lleida • Tel.: 973 241 267 • Fax: 973 241 267